

a terek használata a lakóterek a különböző a kultúrákban

Az építészet a művészeti és műszaki szakmai sajátosságok elsajátítása mellett fontosnak tartom az ember ismeretét is az építészek körében. Edward T. Hall¹ szerint katasztrófához vezethet ha az építészek, a várostervezők és építetők nem veszik figyelembe, hogy az ember párbeszédben áll a környezetével. Kutatásom elsőfelében tudományos elméletekkel szeretném alátámasztani állításomat, miszerint a terek használata, a térérzékelése nagyban függ a emberek kulturális háttérétől. A lakóépületek terei és annak elrendezése, használata kulturális szempontból az egyik legkifejezőbb épített környezet. A félév második felében az egyetemen oktatott lakóépülettervezési tantárgyakak kutatásával foglalkoznék. A budapesti és hanoi egyetemen folyó lakóépületek oktatásának elméleti és gyakorlati megközelítéseit keresve hasonlítanám össze az eltéréseket és hasonlóságokat.

¹ Edward T. Hall: amerikai antropológus és kultúraközi kutató, 1914-2009

Feldolgozás menete és ütemterve

1. félév:

Az emberek térérzékelését nagyban befolyásolja a kulturális háttere. A félév kitűzése kultúra fogalom körbejárása. Majd a térhasználatot befolyásoló tényezők felvázolása, alapvető hasonlóságok és különbségek feltárása társ tudományágak segítségével. Ezt a félévet az elméletek tanulmányozására szánám, mely megalapozza elméleti és tudományosan a feltevésemet.

Olvasott irodalmak, témakörök:

- A kultúra fogalom körüljárása
- Az építészeti tér fogalom meghatározása:
 - A tér, építészeti térek fontossága és alakulása: A tér alakulásának története: Szentkirályi Zoltán: Válogatott építészettörténet és elméleti tanulmányok, 2006, TERC
 - Moravánszky Ákos, M. Gyöngy Katalin: A tér, kritikai antológia, 2007, TERC
 - Cseh András: Pre Architectura Learning through space, 2015, MOME, Budapest
- Az ember társadalmi és társas kapcsolatok kulturális eltérésekből adódó különbségek összehasonlítása antropológus szemszögéből: Edward T. Hall Rejtett dimenziók című könyvének feldolgozása értelmezése és gondolat menetének kibővítése építészeti aspectusokból. Feldolgozás: 2015. novemberig
- Az ember, mint egyén fejlődésének folyamata pszichológiai tudományos kutatásokból, kulturális pszichológiai összehasonlító módszerekkel : Nguyen Luu Lan Anh pszichológus, az ELTE oktatója és mint a Kultúra és pszichológia könyv írója és a téma szakértőjével való konzultálás. A pszichológiai és szociológiaában felmerülő kultúra közötti különbségek keresése az építészeti jelenségekben. Feldolgozás: 2015. decemberig

'Kultúra és társadalom' óra részvétel, ELTE, ea: Nguyen Luu Lan Anh - 2015. november. 02 - december

Kérdőív:

2015.11.12. Belső terek előadása, 26 hallgató, 3-4-5.éves hallgatók

Arra keresem a választ, mint építész hallgatók és jövődöbeli tervezők milyen kép alakult ki a terek használatáról, az emberek térérzékeléséről, és mint használók ők magunk hogyan figyelik meg tereket, hogyan használják azt, milyen szemmel néznek az őket körül vevő épített környezetre. Kérdőív összefoglalását ld. lejjebb.

Féléves dolgozat:

A tervezett fő kutatási területem a következő félévre amelyet a harmadik évben is folytatnám a lakóépületek tanulmányozása, ezzen belül a lakóépületekben megfigyelhető kulturális különbségeken alapuló eltérések-hasonlóságok kimutatása. A féléves dolgozatom a fenn említett olvasott irodalmakból levonható konklúziója, melyben az általános a mindennapokban megfigyelhető kulturális különbségek, a viselkedési eltérésekből adódó térhasználati különbségek rámutatása mellett igyekszem a lakóterek használatára fektetni a hangsúlyt.

Irodalom:

Edward T. Hall: Rejtett dimenziók, 1966, Gondolat

Nguyen Luu Lan Anh - Fülöp Mária: Kultúra és pszichológia, 2006, Osiris Kiadó KFT.

Juhanni Pallasmaa: The Eyes of the Skin, Architecture and the Senses, (1996) 2005, TJ International Ltd

Szentkirályi Zoltán: Válogatott építészettörténet és elméleti tanulmányok, 2006, TERC

Moravánszky Ákos - M. György Katalin: A tér - Kritikai antológia, 2007, TERC

Le Corbusier: Az új építészet felé, 1966, Corvina Kiadó, for.: Rozgonyi Ádám

Cseh András: Pre Architectura Learning through space, 2015, MOME, Budapest

Tervezett áttekintendő könyvek:

Juhanni Pallasmaa: The Eyes of the Skin, Architecture and the Senses, (1996) 2005, TJ International Ltd

Nemes Nagy József: A tér a társadalomtudományban, 1998 Budapest, Kiadó: Hilscher Rezső Szociálpolitikai egyesület „Ember-Település-Régió”

Losonczy Anna: KONSTELLÁCIÓK, Építészet és észleléspszichológia, 2014

2. félév:

Vizsgálati téma:

A BME Építészmérnöki karán és a Hanoi Építész Egyetemen oktatott lakóépülettervezési tantárgyak összehasonlítása. Megvizsgálom a lakóépületek tervezésének folyamatát, megközelítési módját, a szempontok kihangsúlyozását, az oktatók tudás átadásának módszerei mind az elméleti órákon mind a tervezési gyarkolaton. A fő - kötelező - tantárgyak mellett összehasonlítanám az egyéb választható - lakóépülettervezési - tantárgyakat is, mind szerkezetileg mind tartalmilag.

Kérdőív:

Kérdéssor összeállítása építész hallgatók számára.

Témá: a lakóépülettervezési tantárgyakra irányul.

Cél: az elméleti és gyarkolati órákon elhangzott tudás bázis arányának felmérése: a téri - műszaki - esztétikai - emberi tényezők.

Kérdés: mennyi emberi tényezőre (fizikai, pszichológiai, szociológiai), hívják fel a hallgatók figyelmét az épület elemzése, bemutatása során és tervezési tantárgyak konzultálása során.

Kérdéssor megírásához szükséges pontos cél kitűzés, mit szeretnék megtudni a válaszokból. Szakember bevonása: pszichológus.

Hol, mikor, kivel:

- BME - Építészmérnöki kar, 2016 tavaszi félév, 2-3-4 hallgatókkal
 - HAU - Építész kar, 2016 tavaszi félév, 2-3-4 hallgatókkal
- (akik éppen, vagy már elvégezték a lakóépülettervezési tantárgyakat)

Interjú:

Interjú készítése lakóépülettervezés oktatókkal, konzulensekkel.

Témája: a lakóépülettervezési tantárgyakra irányul. Az oktatók, konzulensek főcélja a tantárgyal kapcsolatban.

Cél: az oktatók által fontosnak tartott átadandó tudás bázis arányának felmérése a téri - műszaki - esztétikai - emberi tényezők.

Kérdések: Mik az elsődleges célok a tantárgynak. Melyek a legfontosabb elméleti és gyakorlati szempontok amit átadnak a hallgatóknak, milyen kérdésekre hívják fel a hallgatók figyelmét a lakóépülettervezéssel kapcsolatban.

Kérdések összeállításához szakember bevonása (pszichológus)

Hol, mikor, kivel:

- BME - Építészmérnöki kar, 2016 tavaszi félév, Lakóépülettervezési tanszék oktatóival
- HAU - Építész kar, 2016 január, Lakóépülettervezési tanszék oktatóival

Jegyzetelések:

Moravánszky Ákos, M. Gyöngy Katalin: A tér, kritikai antológia, 2007, TERC

Az építészeti tér felfedezése

- Martin Heidegger: Építeni lakni gondolkodni előadás: a tér az ember számára nem a priori, eleve adott, hanem a helyek közötti határvonás következménye. (008)
- Lefebvre: összefoglalja a térfogalom különböző jelentéseit: a gondolkodás és a fantázia mentális terét, a város általunk megélt, épített, nagyobb összefüggésekbe illeszkedő terét és a tudományos geometrikus terét (008)
- Immanuel Kant: a tér csupán a külső érzékek valamennyi jelenségének formája, vagyis az érzékek szubjektív feltétele, amely nélkül nem rendelkezhetünk külső szemlélettel (010) - (a tér mint ismeretelméleti kategória csak az ember tudatában létezik, aki ennek a gondolati formánaka segítségével értelmezi érzéki benyomásait)
- Frank Lloyd Wright: a doboz szétrombolása - the destruction of the box = open floor plan Hans Auer: A tér fejlődése az építőművészetben
- Camillo Sitte: A városépítés művészi elvek alapján. Óváros: kis terek, szűkös városi környezet, de a modern város nagy terek, nagy körutak hoztak létre. Az emberekben kialakult tériszony. Kis helyen jól érzi magát, emlékekben nagyinak látja, a nagytér nyomasztó lehet, emlékezetünkben összezsúgorodnak (012)

A térérzékelés pszichológiája

- Robert Vischer: 1873: Az észlelt tárgy formájának és az észelő személy érzékszerveinek korrelációjából (kölcsonös viszony) indul ki. "beleézés" (013)
- Adolf Hildebrand: 1893: "a téri összefüggés", a térérzékelésnek két alapvető módja van:
 - látó-képzet: egy 3d tárgyat egészében látja 2d megjelenésében
 - mozgás-képzet: a tárgyat, teret mozgás közben és az időbeli függvényében sorozatosan kapott információ összeségéből adódik a tárgy érzékelése (014)
- August Schmarrow: 1903: az építészet az emberi külvilággal való testi kapcsolatának az eredménye, anyagi kifejezése. Az észlelés 2 területéről ír: (015)
 - tapintás és közvetlen térérzet: 3d /l átás: 2d
 - "egy épület térbeli formája olyan gesztusok és mozgások eredménye, amelyek az ember világhoz való viszonyát, óhajait és vágyait fejezi ki."
 - számára a tér a fontos (016): testtartás, a mozgás és észlelés és az építészeti alkotás térbelisége kapcsolatban van
 - az építészeti mű alkotás: saját testünkből indul ki, és hatásai mindig testünkhöz térnek vissza, általánosságban az építészeti műhöz fűződő érzéki kapcsolatokon alapul
- Sempert: 4 fal lehatárolás,
 - érdeklődése nem a házak térbelisége, hanem a formáik és előállításuk összefüggései (016)

- MA: "az építészet terei nem csupán üregterek, negatív formák az élet számára, hanem a szellem szabad alkotásai" (016)
- Geoffrey Scott: az építészek semmibe veszik a teret, mivel anyagtalan: "Észjárásunk az anyaghoz tapad. Arról beszélünk, amit eszközeikkel megmunkálunk, ami szemüknek megragadja. Az anyagot alakítjuk a tér következmény. A tér semmi - a testet alkotó anyag merő tagadása. Ezért nem vesszük észre" (018)
- Paul Frank: 1914: térösszeadás, térkivonás. érdeklődése: terek geometriai minősége (019)
- Paul Fechter: "az építészeti tér a láthatóvá vált korszellem, jelkép" ... (020)

.... a könyv feldolgozása folyamatban.....

Edward T. Hall: Rejtett dimenziók, 1966

Fejezetek:

1. Kultúra, mint kommunikáció:
2. Az állatok távolságszabályzása
3. Zsúfoltság hatása – állatok szociális viselkedése:

4. Térérzékelés – távolságérzékelő szerveinkkel:
5. Térérzékelés – közvetlen érzékelőkkel:
6. Látási tér:

7. Művészet – érzékelés kulcsa:
8. A tér nyelve:

9. A tér antropológiája
10. A távolságok az emberek között

11. Proxemika – összehasonlítás kulturális vetületben:
12. Proxemika – összehasonlítás kulturális perspektívában:

13. Város és kultúra
14. Proxemika és az ember jövője

A könyvben Edward T. Hall amerikai antrópológus az állati magatartás tudomány kutatásaira támaszkodva vizsgálta az emberek térérzékelését, terek használatát, az ember tájékozódását, mozgását a térben.² A szerző az állatok viselkedésének megfigyeléséből és fajfejlődéseiből von le következtetéseket az emberek sokszor megmagyarázhatatlan viselkedésére. A könyv tizennégy témakörben taglalja a társadalmi, kulturális különbségeket, melyek megmagyarázzák az embereknek a térrel való viszonyukat.

A könyvben az író három területre osztotta a proxemika vizsgálatát: infrakultúra, prekulturúra és a mikrókulturúra. Az emberek viselkedését, a viselkedési különbségeket, a kulturális eltéréseket ezen három terület jellegzeteségein keresztül ismerteti.

² proxemika: az ember távolság és tér-érzékelésével, társaitól való távolság-tartásával, illetve egymáshoz való közelítésünk és közelségünk fiziológiai, pszichológiai és kulturális kihatásaival foglalkozó tudomány ág. A műkifejezést E.T.Hall-tól származik

1. ábra Proxemika vizsgálati területei

proxemika	infrakultúra	az ember biológiai múltja		
	prekultúra	az ember fiziológiai vonatkozások	az érzékszervek: szem, fül, orr, bőr	
	mikrókultúra	kötött tér		megépített környezet, szükségesség, funkció
		részben kötött tér		térben található elemek megmozdíthatók
		kötetlen tér		egymás közötti távolságok

Hall a könyv első fejezetében a Franz Boas³ által megfogalmazott álláspontot vallja magáénak, mely szerint “ a kultúrának, sőt magának az életnek is a kommunikáció a lényege”⁴. A könyvben Hall további kutatásokat említ, melyek azt bizonyítják milyen fontos szerepet játszik a nyelv, mely nemcsak az információ közlésére szolgál, hanem fontos szerepet játszik a gondolatok megformálásában. Benjamin Lee Whorf azt is megfogalmazta, hogy az ember úgy érzékeli a környezetét ahogy azt az anyanyelve “beprogramozta” azt a számára. De mivel nincs két egyforma nyelv, könnyen beláthatjuk, hogy a más nyelvet beszélők több mint nagy valószínűséggel másképpen értelmezzük a világot.

A könyv második fejezetében Hall az állatok távolságszabályozásról ír. A természetben élő állattörzsek fejlődéseinek alakulását mutatja be. A kutatások azt bizonyítják, hogy minden állatfajnak van egy bizonyos területi igényünk, mely ez nemcsak másfajoktól, de a saját fajával szemben is védelmet biztosít. Később kivetíti a távolságokat az emberekre is.

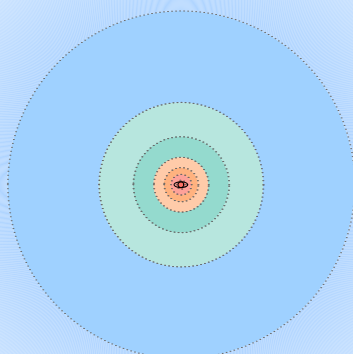
9. fejezet összefoglaló táblázata: A tér antropológiája

mikrokultúra	
kötött tér	<ul style="list-style-type: none"> - tér anyaga, - használati tevékenysége - térformák, tagozódások, épületcsoportok elrendezések kulturálisan meghatározott sémák (rd149) a falvak, városok, városközpontok, környező vidék kialakítása a kor és a kultúra függvényében változó <p>18.sz-ig Európa lakóházakban a helyiségeknek nem volt külön-külön meghatározott funkciójuk, idegen szabadon jöttek mentek. 18.sz-ban a szobáknak van neve, funkciója... folyósóra, hallra nyílik, a szobák nem egymásba nyílnak.... vannak egyéni, magán terek</p> <p>konyha: kötött tevékenységeket jól kell ismerni, hogy jó kötött teret tudjunk létrehozni, hogy a kötött elemeket jól helyezzük el hogy a tevékenységek gördülékenyen tudjunk végrehajtani</p> <p>város szerkezet: amerika hálós úthálózat, francia csillag alakú sugár útrendszer, római rácsszerkezet, japán utca keresztezéseknek van nevük, időben számoznak</p> <p>USA, Le Corbusier: kicsi, alacsony lakás... arabok nem bírják, nekik a nagyon tér szükséges a nagy távoli kilátással</p> <p>más ok: technika fejlődés: légkondi, fénycsóvilágítás, hangszigetelés...</p>
részben kötött tér	tér és bizonyos elemek, berendezés kötött, de vannak mozdítható alakítható bútorok
kötetlen tér	<p>másokkal való kapcsolatteremtésben szerepet játszó távolságokat soroljunk ide (rd159)</p> <p>bizalmas, személyes, nyilvános, társasági</p>

³ Franz Boas: Német-Amerikai antropológus, 1858-1942

⁴ idézet: E.T Hall, Rejtett dimenziók, 1987, Gondolat, 23p

10. fejezet összefoglaló ábrái és táblázata: A távolságok az emberek között

	bizalmas tér	személyes tér	társasági tér	nyilvános tér
közeli	<ul style="list-style-type: none"> - szeretkezés, birkozás, vigasztalás - érez: a szaglás, másik lehelete, test melege, torz össz látvány, rendkívüli részlet látás 	<ul style="list-style-type: none"> - 45-75 cm - érintkezési távolság - nem torzulnak az arc vonások, tisztán kivehető részletek - 3D-ben láthatóak a tárgyak - jól kivehető a minőség, felületek anyaga, tárgy formája illatok jól kivehetőek 	<ul style="list-style-type: none"> - 120-210 cm - ??? távolság - fej mérete 'valós' - személytelenebb társalgás, együtt dolgozó emberek - alkalmi társas találkozások - álló-ülő helyzet = felsőbbtség hatás érhető 	<ul style="list-style-type: none"> - 360-750cm - 5m térbeliség elvesztése - 7,5m menekülési reakció - a fej mérete kisebbnek látszik a valóságnál - 3,6 m 2 fejet is látunk élesen 2 test a látó határon
távoli	<ul style="list-style-type: none"> - 15-45 cm - kezek érintkeznek - arcvonás eltorzulnak - közel és távol keleti emberek bizalmi távolsága kisebb mint az amerikaiáé-e és európaiaké - közel-keleten nem idegenkednek ha egy idegen hozzá ér, míg amerikaiában sértő - a távoli bizalmi tér megváltozott a tömegközlekedési eszközökön nagyon közel kerülnek az emberek egymáshoz, de mereven állnak, ülnek láthatatlan távolságot tartva másokkal 	<ul style="list-style-type: none"> - 75-120 cm - kar távolság - fő vonalak jól kivehető - beszéd téma még személyesen érdekelt - kezek mozgása jól kivehető - szagok enyhén kivehetőek 	<ul style="list-style-type: none"> - 210-360 cm - üzleti/hivatali társalgás - nemzetközi: nagy tárgyaló asztalok, távolság tartás - arc vonások jól láthatóak - szagok nem kivehetőek - 3m távolságnál felmerül a kérdés hogy a felek igényt tartanak-e párbeszédre vagy nem 	<ul style="list-style-type: none"> - 750 cm-től - közéleti személyek, alkalmi nyilvános szereplés, színészek - elvesznek a részlet finomságok - 'fagyos stílus' - idegen akar maradni - nincs közvetlen emberi kapcsolat - ember + környezetet látjunk, oldal irányú mozgást

11-12 fejezett összefoglaló táblázata

	Amerika	Francia	Német	Angol	Japán	Arab
tér érzékelés		tárgyak			tárgyak közötti tér	
város szerkezet	hálos utcai rendszer (kisázsia, Róma)	csillag rendszer, körútakkal (spanyol, Budapest) alapos térkép			csomópontos, kereszteződés számozott, szám építkezés sorrend szerint	
utca	magas házak, ember kicsinek érzi magát, nincs tere a szabadban,	utcán élnek, nagy terek, széles járdák, kávéházak,				szűk, zsúfolt lármás
nyilvános tér	- láthatatlan burkot képzel maga körül, "saját terület birtoklás", - mozgás közben kerülni kell az állókat					- nyilvános helyen nincs senkinek joga saját területet kijelölje, - álló ember térki a mozgásban lévő ember útja alól
munkahely 'ajtó dilema'	- nyitott terek, nyitott ajtó a helységek között, zárt=összeesküvés - csukott ajtó: jelzés külvilág felé, a magányra van szükség		- zárt, vastag, hangszigetelt ajtók, magánterület nyitott=redezettlen, szórtság, lazaság	- munka egy térben is működik, fejben kialakítják a saját belső teret - testvérrel osztják meg a gyerekszobát		
ház	nagy kocsi, hogy legyen saját tere	kicsi kocsi, kicsi lakás			ház + kert = lakótér	nagy, magas ház, tágas tér, (100m2) távoli kilátás
	alakíthatóság, könnyű bútorok		rendszerető nép, nehéz, nehezen mozgatható bútorok			
	szoba falaihoz, sarkaira rendezikbe a tárgyakat				kicsi lakás, szoba közepébe rendezik a tárgyakat	
beszéd	- váltogatja a hangszínét távolság függően, - mondanivaló nyilvános - beszélő szeme a környezetet nézi			- nem beszél hangosan - beszélő társ irányába fordul, - csak beszélő társra vonatkozik a téma - oda figyel a beszélőre - szembe néz		- csak egymással szemben tudnak beszédet folytatni, másik szemébe néz - szagok fontosak, távolságszabályozó, - 'kiszagolják' a másik érzelmi állapotát
						-

.... a könyv feldolgozása folyamatban....

'Kultúra és társadalom'

Előadó: Nguyen Luu Lan Anh

Helyszín: ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Izabella utca 46, 216

Idő: 2015. nov. 2 - dec. 14., hétfő 10:00-12:15

Előadások témái és javasolt irodalmak:

November 2.:

1. ea. Kultúra és szocializáció, bevezető előadás
2. ea. A kultúra dimenziói
 - Segall, M.H., Lonner, W.L., Berry, J.W. (2003) A kulturális összehasonlító pszichológia tudománya
 - Triandis, H. (2003) A társas viselkedésmintázatok

November 9.:

3. ea. Az én és fejlődési útvonalai
 - Culture and Development: Developmental Pathways to Psychological Autonomy and Hierarchical Relatedness (2)
 - Fiske, A.P., Kitayama, S., Markus, H., R., Nisbett, R.E. (2003) (1).pdf

November 16.:

- 4.ea. A gyermekfejlődése kulturális szerveződése
 - Charles M. Super, Sara Harkness: A gyermeki fejlődés kulturális szerveződése
 - John W. Berry, Ype H. Poortinga, Marshall H. Segall és Pierre R. Dasen: A kultúra és a viselkedés hasonlóságai és a különbségei, Kulturális átörökítés és kulturális fejlődés

November 23.:

5. ea. Család és gyereknevelés
 - Cigdem Kagitcibasi: A család és a család változásai

November 30.:

6. ea: Akkulturáció és multikulturális identitás
 - Berry, J. W., Poortinga, Y. H., Segall, M. H., Dasen, P. R. (2002): Akkulturáció és interkulturális kapcsolatok

December 07.:

- 7.ea.: Nemi szerepek és nemi szocializáció
 - Deborah L. Best, John E. Williams: A biológiai, illetve a társadalmi nemek és a kultúra

.... a téma feldolgozása folyamatban.....

Kérdőív: 2015.11.12. Belső terek előadása, 26 hallgató, 3-4-5.éves hallgatók

Feltett kérdések:

Térhasználat:

Hogyan használjuk a tereket?

Mi befolyásolja/hatja az emberek térhasználatát?

Térérzékelés:

Hogyan érzékeljük a tereket?

Mi befolyásolja/hatja az emberek térérzékelését?

Konklúzió:

Nem jók a kérdések, túl általánosak, nehezen megfoghatóak.

Eredmény:

- *vegyes válaszok, tág skálán mozognak*
- *összeségben a társaság többsége/zöme az első kérdésre elsősorban azt gondolta a terek funkciója és annak kialakítása (formá, arány) határozza meg hogyan és mire használják a tereket. A második kérdésre hogy mi befolyásolja az emberek térhasználatát nagyon sokféle válasz érkezett. Itt is megjelentek szép számmal a terek funkciója és kialakítása, és emellett a válaszok között nagy számmal megjelent a fény jelentősége. A többi választ három csoportra osztható az egyik a külső körülmények és a fizikai tényezőket sorolja fel, mint például: épületfizikai adottságok, emberek létszáma, időjárás, az életkörülmények stb... A másik blokk megjegyzései az emberek személyiségére irányulnak: kora, neme, személyisége, lelkiállapota, szerzett tapasztalatok... A harmadik csoportba, ugyan még csak nagyon kevesen, de örömmre szövesik a emberek kulturális hátterétől, az értékrendekről.*
- *a 'hogyan érzékeljük a tereket' kérdésekre a körülbelül a válaszok 85%-ban a felsorolásokban szerepel az emberek érzékszervei, és abból is nagy számban, külön kiemelve a látást, 6 esetben az érzékszervek közül csak a látást jelölték meg. A rosszul megfogalmazott és tágan értelmezhető kérdés miatt a többi felvázolt válaszok is tágan fogalmazottak. Hasonlóak a válaszok skálája mint a 'Mi befolyásolja/hatja az emberek térérzékelését' kérdésre melyek szinte megismétköztek mint a második kérdésre adott válaszok. Erre a kérdésre a legjellemzőbb válasz melyet 22 adtak a terek fizikai jellemzői: anyaga, arányok, felületek, hangulatok.*
- *Összeségben számomra a válaszokból az szűrhető le, hogy az építészhallgatók építész fejjel gondolkodnak. A tereket annak lezáruló felületek, anyagok, méreteit tartják az egyik legfontosabb elemének a terek használatában és érzékelésében. Másodlagosan jelentkeznek a körülmény és egyéb fizikai jelenségek. Az emberek és a rájuk jellemző akár fizikai akár személyiségi vagy származása (sajnos) csak harmadlagosan vannak jelen.*

Javaslat magamnak:

- a kérdések átfogalmazása, átgondolása
- cél kitűzés a kérdésekkel, megfogalmazni pontosan mit szeretnék elérni a kérdésekkel, mit szeretnék megtudni belőle
- pszichológus bevonása a kérdések megfogalmazásában

Összesítő táblázat:

Terek használata

Hogyan használjuk a tereket?

kitöltjük, szabadon	1
megvizsgáljuk őket és ezalapján használjuk	1
adott tér funkciója	20
terek karaktere, hangulata, kialakítása	2
kultúra, vallás, anyagi helyzet	
terek kapcsolata	2
személyiség függő (befelé forduló kisebb teret, kifelé fordul, aktívan használja a teret)	2
kreatívan	1
határoló felületek	1
“jó esetben úgy ahogy a tervező kitalálta”	1
kontextus	1
időtartam	1
egy tér elmondja, megmutatja hogyan használjuk	1

Mi befolyásolja/hatja az emberek térhasználatát?

adott tér kialakítása, formája, arányok	10
funkció	9
fény	8
bármilyen képes befolyásolni az emberek térhasználatát	1
érzékek	2
érzelmeik, lelkiállapot	3
személyiség	2
ember korlátoltság (testi, szellemi)	2
korosztály	1
neme	1
szerezett tapasztalatok	1
kultúra	4
szokás	2
megszokott értékrend	3
szükséglet	2
életkörülmény	2
emberek létszáma	3
ennyire használható szabadon a tér	1
időjárás	2
levegő	1
épületfizikai jelenség	1

Az ember térérzékelése:

Hogyan érzékeljük a tereket?

színek, felületek, méretek, arányok	4
érezkszervek: szemünkkel, látásunkkal, tapintásunkkal hallásunk	16+6
lelkiállapot függő	1
határoló elemek helye, helység mérete	2
szubjektív szűrőn keresztül (minden tér kicicst mást jelent mindenkinek)	2
fény	1
levegő	1
időbeliség	1
bejárás alapján ismerhető fel a tér	2
hang	1

Mi befolyásolja/hatja az emberek térérzékelését

hangulat, felületek, anyag, arányok	22
érzékek,	3
eddig tapasztalatok	1
érezkszervek	2
hőmérséklet	2
berendezés	3
Kevin Lynch: image of the city	1
mennyire fejlettek az érezkszerveink	1
fény	9
környezeti viszonyok, adottságok	3
lelkiállapot függő, érzelmek	5
idő (térben eltöltött idő)	1
színek	5
hangok	2
növényzet	1
zsúfoltság	1
levegő	1
érzelem, adott térhez való kötődés	1